

Quocirca vere S. Chrysostomus, homil. 4 in *Epist. ad Philip.*: « Pro Christo pati, inquit, munus est majoris admirationis, quam sit revera mortuos excitare, et signa miranda patrare; nam illic quidem debitor sum, hic vero debitorem habeo Christum. » Alibi vero hom. 1 ad *Pop. Antioch.*: « Si corpus, inquit, recte dicimus beatum, quod potest absque sui offensione ferre frigus, et calores, et famem, et inopiam, et viæ difficultates aliasque ærumnas; quanto magis beatam oportet vocare animam, quæ viriliter et fortiter omnes omnium molestiarum incursus ferre potest, et cor suum per omnia nulli servituti obnoxium servare? » Nec discrepat Gregorius Pontifex homil. 34 in *Evang.*; sic enim scribit: « Vere radix omnium custosque virtutum est patientia, cujus proprium munus aliena mala æquanimiter perpeti, et contra eum quoque, qui mala irrogat, nullo dolore morderi; et quod ait Apostolus, non vinci a malo, sed vincere in bono malum. Quanto autem culmine virtus patientiæ polleat, Salomon indicat dicens: Melior est patiens viro forti; et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Minor est ergo victoria, urbes expugnare; quia extra sunt, qui vincuntur. Majus autem est, quod per patientiam vincitur; quia ipse a se animus superatur, et semetipsum sibi subjicit, quando eum patientia in humilitate tolerantiae sternit. »

Denique præclare Cassianus *Collat.* VI, cap. XII, docet mentem justii patientis debere esse non mollem, ut ceram; sed fortem et duram, ut adamantem: « Itaque mens viri justii, inquit, non debet esse similis ceræ, vel alterius cujusque materiæ mollioris, quæ semper characteri signantium cedens pro ejus forma atque imagine figuratur, quamque in se tamdiu retinet, donec alio rursus superimpresso signaculo reformetur; atque ita fit, ut nunquam in sua qualitate persistens, ad formam eorum quæ imprimuntur, semper convertatur ac transeat; quin potius debet esse velut quoddam adamantinum signatorium, ut inviolabilem mens nostra figuram sui semper custodiens characteris, universa, quæ incurrerint sibi, ad qualitatem sui status signet atque transformet; ipsa vero insigniri nullis incursibus possit. »

CONJUNGERE DEO. — Græce significantius, *κολληθῆναι*, id est, *conglutinare Deo*, scilicet, per arctissimum orationis, affectus et adhesionis constantis et perdurantis vinculum. *Et sustine*, græce, *μὴ ἀποστήσῃς*, id est, *ne descendas*, ita Tigurina, ne, scilicet, ullo tentationis impetu, divellaris a Deo, ne ab eo recedas, ne apostates. Sed dic cum Psalte: « Mihi autem adhaerere Deo benum est, ponere in Domino Deo spem meam, » *Psal.* LXXII. Qui enim per spem et amorem conjungitur Deo, hic ab eo roboratur, liberatur, protegatur. Deus enim illi est hyperaspistes et scutum, qui omnia hostium tela in se prius excipit, quam ad sperantem in se, et sub suæ providentiæ scuto latitantem pe-

netrent. Dicit ergo cum Psalte: « Domine, scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos, » *Psal.* V, 13.

Rursum, qui Deo conjungitur, conjungitur ipsi puritati et sanctitati: hæc autem elidit omne vitium, omnemque tentationem; hæc enim sollicitat ad impuritatem et peccatum. Omnis enim sanctitas sita est in amore et conjunctione cum Deo: quare sicut Deus extreme odit peccatum et tentationem; sic et is, qui Deo est conjunctus: sanctitas enim est puritas. Sicut autem impuritas nascitur ex contactu inferiorum, ut cum facies aut vestis luto aspergitur, vel cum anima per affectum inferioribus inordinate inhæret; ita puritas oritur ex contactu superiorum, cum affectus ad sublimiora et nobiliora assurgit, et iis inhæret. Supremum autem omnium, et simplicissimum et purissimum est Deus; unde summa puritas consistit in adhæsione cum Deo. Qui ergo in tentatione ad Deum confugiunt, similes sunt avibus; qui vero ad humana auxilia respiciunt, similes sunt piscibus. Si quis enim ex ripa in flumen projiciat lapidem, pisces, qui in summo natabant, ad ima se demergunt, planeque a flumine absorbentur; aves vero vicinæ in altum evolant. Sic qui in tentatione ad homines confugiunt, magis in eam immerguntur et absorbentur sicut pisces: qui vero ad Deum confugiunt, tentationem quasi aves volando superant; quia in cælum ad Deum per fidem et spem evolant.

Scutum hoc est efficax tentationis remedium. Hæc enim conjunctio cum Deo mentem superiores omnes elevat, eamque in Deo defigit; in quo defixa videt et ridet hoc terræ punctum, omniaque tam adversa, quam prospera, vilia et exilia sub se posita aspicit et despicit, dicitque: « Mens mea in Deo fundata est, et in Christo solidata. » Ita Abbas Moyses in *Vitis Patr.*, lib. VI, libell. IV, n. 6, rogatus: « Quid faciet homo in omni tentatione venienti super se? » respondit: « Flere debet in conspectu bonitatis Dei, ut adjuvet eum; et requiescet velociter, si rogat in scientia; scriptum est enim: Dominus mihi adjutor, et non timebo quid faciat mihi homo. » Et Abbas Joannes, lib. III, n. 208 et 209, ait: Sicut homo videns feras ascendit in arborem, ut evadat; ita et homo videns tentationes irruentes confugiat per orationem ad Dominum, et salvabitur. Et sicut aqua exstinguit ignem: « Sic quocumque cogitatio turpis succensa fuerit ab inimico, tunc aquam orationis effundat, et exstinguat illam. » Et Abbas Hyperichius lib. V, libello VII, n. 20: « Hymni, inquit, spiritales sint in ore tuo, et meditatio assidua sublevet pondus tentationum supervenientium tibi: sic enim viator, sarcina oneris prægravatus, flando et respirando oneris et viæ paulatim laborem imminuit. » Et num. 22, Religiosus ille, fame et despectu tentatus, « in his omnibus gratias agebat Deo: videns autem Deus patientiam ejus, abstulit bellum tentationis ab eo. »

S. Ephrem., serm. ad pietatem athletam exercente: « Quocumque et quantacumque pulset tentatio, inquit, sua tamen in Deum fiducia homo nequaquam excidat; imo eo magis soli Christo et misericordii, et qui animæ infirmitates curare potest, assidue inhæreat, semper eum amans, ac meditantis, sicque apud se cogitans statuensque: Quod si a Deo recessero deflectens a vero virtutis tramite, ad quem abire poterò? nisi forte in perditionem me ipsum præcipitem, et in manus fraudulentis hostis. Idcirco, licet infinitis gladiis igneorum telorum, et malitiæ passionum, nec non absurdarum cogitationum quotidie malignus impugnet; licet impetum faciat, ac in desperationem inducat; tanto magis ad Deum confugere oportebit, et in eo spem defigere. Sic enim suos probari vult Deus, ut constet quod ipsum solum diligant. » O Domine, protector animæ meæ, robor meum et salus mea, sic me tibi conjunge, sic tibi agglutina, ut nulla tribulatione a te separari possim. Sic te mihi præbe, sic communica, ut deliciis dulcedinis tuæ saturatus, vanas omnes mundi carnisque delicias abominer. Scribe in tabula cordis mei jucundissimam memoriam tui, nulla unquam tentatione delendam, ut tui desiderio semper æstem, igne spei et amoris tui ardeam, et diluvio charitatis tuæ penitus absorbear.

4. UT CRESCAT IN NOVISSIMO VITA TUA. — *Novissimum* in Scriptura significat non præcise ultimum et extremum, sed id quod posterius est et sequitur, licet propinque. Hebr. enim אַחֲרֵי אַחֲרֵי *acharit*, quod Noster verit, *novissimum*, idem est quod posterius, sequens, consequens. « In novissimo » ergo, id est, post toleratam tentationem « crescat vita tua, » tum præsens per lætitiæ et felicitatem, qua Deus te victorem præmiabit; tum in futura, quæ æterna gloria te coronabit. Nota: « Vita » vocatur lætitiæ et felicitatis, tum quia vivere in miseris et merore non est vita, sed longa mors. « Non est vivere, sed valere, vita, » ait Poeta; tum quia lætitiæ et felicitatis vitam conservant, prolongant faciuntque longævus. Hoc est quod promittit Deus patienti et speranti in se, *Psal.* xc: « Eripiam eum, et glorificabo eum; longitudine dierum replebo eum. »

OMNE QUOD TIBI APPLICITUM (ἐπαχθῆ, id est, *inductum*; Complut. *adductum*) FUERIT, ACCIPE. — Græce *δέξαι ἀσμένως*, id est, *suscipe libenter*; Arabicus: *Tolera id, quod intulit tibi Deus, cum gratiarum actione*; Tigurina: *Quidquid invaserit te, libens excipe, q. d.* Quidquid tibi ingruerit, quidquid adversi acciderit, prompte, imo gaudenter accepta de manu Dei. Quidquid enim ille tibi applicuit, applicat ut tuus et rerum omnium dominus, cui te submittas oportet. Applicat ut pater amantissimus, quem, licet castigantem, redames oportet. Applicat ut medicus peritissimus, quem tuæ animæ vulnera sanantem, acriore licet medicina, vel visione, avide excipias oportet, ut dicas cum S. Job cap. II, 40: « Si bona suscep-

mus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? » Et cap. I, 21: « Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc. Dominus aedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. » Quin et Pindarus, licet Gentilis, ode 3 *Python.* « Semper, inquit, ad eam fortunam, quæ me complectetur, me in animo accommodabo, juxta meam facultatem colens eam. » Sapientis enim est se fortunæ, vel potius fortunam sibi accommodare. Hinc Stoicorum axioma: « Cede fato. Sapientis est præbere se fato; fata enim volentem ducunt, nolentem trahunt. »

Porro Rabanus: « Sciendum, inquit, quod tribus modis patientia exerceri solet. Alia namque sunt, quæ a Deo; alia, quæ ab antiquo adversario; alia, quæ e proximo sustinemus. A proximo namque persecutiones, damna et contumelias; ab antiquo adversario tentamenta; a Deo autem flagella toleramus. Sed in omnibus tribus his modis vigilantis oculo semetipsam debet mens circumspicere, ne contra mala proximi pertrahatur ad retributionem mali. Ne contra tentamenta adversarii seducatur ad delectationem, vel consensum delicti. Ne contra flagella opificis ad excessum proruat murmurationis. Perfecte enim adversarius vincitur, quando mens nostra, et inter tentamenta ejus servatur a delectatione atque consensu; et inter contumelias proximi custoditur ab odio, et inter flagella Dei compescitur a murmuratione: nec hæc agentes, retribui nobis præsentia bona requiramus. Nam pro labore patientiæ bona speranda sunt sequentis vitæ, ut tunc præmium nostri laboris incipiat, quando omnis labor jam funditus cessat.

ET IN DOLERE SUSTINE. — Hæc verba jam desunt in Græco. Sensus est, *q. d.* Noli conari per impatientiam dolorem excutere, quia sic magis eum excitabis et augebis: sed per patientiam sustine, quia sic eum minues. Omnibus enim malis remedium est patientia, præsertim quia patientia meretur jugum amoveri, vel imminui, quod impatientia meretur aggravari. Denique dolorem omnem effugere est impossibile; est enim hæc vita tribulationum et dolorum, atque sine dolore non vivitur in amore.

ET IN HUMILITATE TUA PATIENTIAM HABE. — *Humilitas* hic non virtutem significat, sed humiliationem, dejectionem, afflictionem et dolorem, de quo præcessit. Unde Græce est ἐν ἀλλόγματοι (alii legunt in plurali, ἀλλόγματα, id est, *in mutationibus*, τα πενόσεις σου μακροθύμιον, id est, *in mutatione humilitatis*, vel potius *humiliationis tuæ longanimitas esto*, hoc est, in mutatione qua humiliaris, dum, scilicet, mutatur sors tua felix in miseram, ut humilioris, deprimaris, affligaris; hanc mutationem et humiliationem longanimitas sustine. Tigurina: *In qua deprimeris vicissitudine, fortem te præbeas.* Hebr. enim עָנָה *ana*, id est *humiliari*, significat pati, dolere, affligi. Unde עָנָה *oni*,

est humilitas, id est, dolor et afflictio. Hinc illud tritum in Scriptura, « Humilia, » id est, macera et afflige, « in jejuniis animam tuam; » et sæpe alibi *humilitate* significat *affligere*, quia superbis (quales omnes sumus ex lapsu in peccatum) summa afflictio est deprimi et humiliari. Rursum *ana* significat *pauperem*; unde *אני* est pauper. Hoc secutus Syrus vertit, *in paupertate longanimis esto*; et Arabicus, *ad languorem et necessitatem patiens esto*.

Septimum hoc est tentationis remedium, scilicet, resignare se in voluntatem Dei, ac quidquid illa nobis applicuerit, humiliter et patienter excipere, cogitando illud, ex ingenti Dei amore nobis applicari ad nostrum bonum, ac proinde magnum hoc esse Dei donum. Nam, ut sequitur: « Quoniam in igne probatur aurum; homines vero receptibiles in camino humiliationis. » Hac nome apposite S. Pachomius, ut habet Vita eius cap. II, solatus est Theodorum discipulum suum. « Theodoro enim gravis passio capitis acerrimos dolores excitabat. Qui cum rogaret Pachomium, ut eum suis relevaret orationibus, ait ad eum: Putas, fili, quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliquid hujusmodi sine permissione Dei? Ideo in dolore sustine, et in humilitate patientiam habe, et quando voluerit Dominus, tibi conferet sanitatem; quia si te diutius probare dignatur, gratus esto, ut perfectissimus Job, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino: et tu quoque, sicut ille, pro doloribus tuis majorem requiem a Domino percipies. Bona quidem est abstinentia, et in oratione perseverantia; tamen infirmus majus pretium adipiscitur, cum longanimis et patiens invenitur. »

Antistrophus huic sententiæ est apologus frumenti et lili, quem lectis parabolis occlatum, nervosisque ex Physica rationibus argumentosum profert Cyrillus, lib. I Apolog. Moral. cap. XXI, cujus titulus: « *Omnem adversitatem ut vincas, patientiæ valet magnanimitas*. » Apologus sic habet: « Frumenti granum projectum in terram et mortuum, cum juxta siccum lapidem pullulasset, liliū ita fertur ei dixisse: Unde tibi contrito et mortuo spiritus germinandi, cum ego, quando conteror, eo ipso perdo? Cui granum respondit: Hoc mihi ex virtutis granditate contingit, qua fit ut passio mea sit mea actio, et dum morior, revivisco. Rerum enim virtute maximarum tunc magis intenditur valetudo (valor, vis et vigor), cum earum conteritur aut moritur corporea magnitudo: nimirum phoenix mortua generat, et cinnamomum contritum plus inflammat. At vero res in quibus virtus minus prævalet, si teruntur ex hujusmodi contritione confunduntur, et pretiositatem suam perdunt. Ut draconites lapis si teritur, virtus ejus perditur; et magnes ferrum non attrahit, si teratur. Sic infirmum membrum sine dolore tangi non patitur, et sanum, cum tangitur, delectatur. Non attendisti quod virtuosus

eum adversis conteritur, tunc magnanimior invenitur? In calamitate siquidem majorem sumit spiritum, et triumphans ratio ruge vehementius roboratur. » Rationem a priori assignat, eamque exemplis Job, Joseph et Tobie confirmat dicens: « In malis enim non vinci, virtutis est victoria. Nemo autem vincitur, nisi cui solum bonum eripitur. Totum autem bonum magnanimi in virtute ejus consistit: ea namque sibi sufficiens est, qua cum excellat, ipsaque gaudeat virtute salva, nulla eum foris denudat privatio, nulla inhonestat confusio, nulla eum contristat sensus afflictio. Nonne Job, cap. I, S. Job, virtute dives, rerum inopia temporalium minime est depauperatus? Eadem Joseph excellens Genes. cap. xxxix, haudquaquam est infamia dehonestatus? Eademque gaudens Tobias Tob. cap. II, in tenebris cæcitalis haud fuit desolatus? » Denique ex hisce hoc apologi epimythium, velut ejus finem et fructum, colligit: « Quisquis vult, dicat aut faciat tibi injuriam, tu tamen nihil patieris, si tantum sit virtus magnanimitatis. Quinimo prudens magnanimus in adversitatibus gloristur Corinth. xii, 9, quia in infirmitate virtus perficitur, atque venenum veneno contunditur. Asbestinum lignum incendio expurgatur, et electum aurum in camino rutilat approbatum. In adversitate igitur duntaxat impatiens vincitur, et in ea sapiens magnanimitate invictus aut corrigitur, aut medicamine præservatur, aut exanimis resuscitatur. Quibus dictis, conticuit. »

5. QUONIAM IN IGNE PROBATUR AURUM ET ARGENTUM, HOMINES VERO RECEPTIBILES. — Græce *δεσπότης*, id est, *acceptabiles*, hoc est, accepti et grati Deo; digni, qui a Deo in amicos, familiares et filios recipiantur et adoptentur, ut sint ejus electi et hæredes regni cælestis; Arabicus: *Aurum enim probatur igne, et homo inopia et paupertate*.

IN CAMINO HUMILIATIONIS. — Syrus, *in fornace paupertatis*; S. Ambrosius *in Psal. cxviii, octon xx, in fornace humilitatis* « Est enim, ait, humilitas virtutis, est et humilitas afflictionis; » Tigurina: *Quoniam ut aurum igne probatur; ita homines commendabiles in fornace afflictionis*. Sicut ergo ignis non nocet, sed prodest auro, quia illud probat, purgat, perficit, illustrat, facitque splendidum et coruscum; ita caminus humiliationis et afflictionis patientem probat, purgat, perficit, illustrat, Deoque gratum et dignum efficit. Quocirca, sicut aurum igne fulgidum gratias debet igni, quo resplendit; ita et patiens tentationi. Unde Psaltes *Psal. cxviii*: « Bonum, ait, mihi, quia humiliasti me. » Impatiens vero, qui non meretur a Deo recipi, igne tentationis non purgatur, nec illustratur ut aurum, sed ut palea uritur et consumitur. Hoc est quod ait S. Ephrem tract. *de Timore Dei*: « Multi habitu monachi; at pauci certatores: tempore autem tentationis monachi probatio apparet. » Et Angelus ait Tobie, cap. xii: « Quoniam acceptus eras Deo, necesse erat ut tentatio probaret te. » Et Daniel, cap. xi, 35,

loquens de sanctis acriter tentatis ab Antiocho, et tentandis ab Antichristo: « De eruditis, aiteruent, ut consententur (in tentatione quasi aurum in fornace); et elegantur, et dealbentur. » Vide ibi dicta.

Præclare S. Augustinus *in Psal. lxi*: « Numquid, inquit, lucet aurum in fornace aurificis? in molli lucebit, in ornamento lucebit; patiatur tamen fornacem, ut purgatum a sordibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, et purgatur aurum. Illa in cinerem vertitur, a sordibus illud exurit. Fornax mundus, palea iniqui, aurum justi, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio: ubi me ponit aurifex, tolero: jubeor ego tolerare, novit ille purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me, et quasi consumendum me; illa in cinerem vertitur, ego sordibus areo. Quare? Quia Deo subjicietur anima mea, quoniam ab ipso est patientia mea. »

Porro mensuram hujus probationis assignat S. Chrysostomus homil. 4 ad Popul.: « Etenim aurifex, inquit, donec aurum bene purgatum viderit, de conflatorio non extrahit: sic et Deus non abducit hanc nubem, donec nos penitus emendaverit. Qui enim tentationem permisit, ipse novit et tentationis solvendæ tempus. Et sicut citharædus neque nervum intendit, ut non abruptat; neque remittit ultra modum, ne harmoniæ concentum lædat: sic et Deus agit, neque in remissione continua, nec in longa tribulatione nostram constituit animam, secundum suam prudentiam utrumque faciens. Non sinit nos continua potiri remissione, ne sequiores flammas: non autem rursus sinit in continua esse tribulatione, ne concidamus, neve desperemus. Ipsi igitur adversitatis finiendæ tempus relinquamus: nos vero tantum in sanctitate vivamus. »

Rursum S. Augustinus, serm. 78 *de Temp.*: « Mali, inquit, serviunt bonis non obsequendo, sed persequendo, quomodo persecutores Martyribus, quomodo limæ vel mallei auro, quomodo molæ serviunt tritico, quomodo panibus coquendis fornalia; ut illi coquantur, illa consumantur: quomodo in fornace aurificis palea servit auro; ubi sine dubio palea consumitur, aurum probatur. » Vide Cassianum, *Collat. VI, cap. xi*, ubi tres assignat tentationis causas et fines: « Sciendum, ait, est omnes homines triplici ratione tentari: plenarie ob probationem, nonnunquam ob emundationem, interdum ob merita delictorum. » Quæ deinde exemplis et sententiis S. Scripturæ probat et illustrat. Ac deinde quartam addit causam, quæ « ob manifestandam, ait, solummodo gloriam et opera Dei, inferri quibusdam aliquas passiones Scripturæ auctoritate cognoscimus, » juxta illud Joannis de cæco nato, cap. ix: « Neque hic peccavit, neque parentes ejus; sed, ut manifestentur opera Dei in illo; » et de Lazaro ægro, cap. xi: « infirmitas hæc non est ad mortem; sed pro

gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per ipsam. » 6. CREDE DEO, — et consequenter confide; fides enim parit spem et confidentiam in Deum: imo, « crede, » id est, ut Tigurina: *confide Deo*, eique te tuaque, ac præsertim tentationes et afflictiones, tempusque liberationis crede et committe.

ET RECUPERABIT TE. — Græce *ἀντιλήψεται*, id est *suscipiet*, et in afflictiones prolapsus in pristinum felicitatis statum restituet; quod Noster vertit, *recuperabit*.

ET DIRIGE (id est, rectam fac) VIAM, (id est conversationem) TUAM (atque ita demum); SPERA IN ILLUM, — quia recta probaque vita parit confidentiam; Deus enim rectos corde quasi suos tuetur et protegit. Tigurina: *Confide Deo, ut opem tibi ferat, rectis insiste viis, et illo nitere*. Fides enim sola non devincit Deum, nisi cum recta probaque vita jungatur; peccata enim Deum Dei que opem avertunt. Quomodo enim peccator credit Deum sibi affuturum, cum ipse illi non adsit, imo cum ipse sibi non adsit? Unde Arabicus vertit: *Crede in Deum, ut sit tibi adjutor, et spera in eo, et ipse faciles reddet vias tuas*.

Hoc est octavum tentationis remedium, scilicet fiducia in Deum; hæc enim facit animum excelsum, magnanimum, divinum, atque a Deo opem et robur impetrat ad tentationem superandam; Deus enim sperantem in se deserere aut fallere nequit; ei enim opem certam ubique in Scriptura promittit, ut *Matth. viii, 13*: « Vade, et sicut credidisti, fiat tibi; » et cap. ix, 22: « Fides tua te salvam fecit; » *Psal. xc, 1*: « Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur; » et vers. 4: « Scapulis suis obumbrabit tibi, et sub pennis ejus sperabis. Scuto circumdabit te veritas ejus, non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu et dæmonio meridiano; » et vers. 14: « Quoniam in me speravit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad me, et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum. » Adeoque totus ille psalmus est de hac re, ideoque in tentatione et pavore a multis legi solet, imo ab omnibus Ecclesiasticis legitur quotidie in Completorio contra tentationes, terrores et illusiones nocturnas. Vide in eum S. Bernardum. Causa est, quod fiducia Deo sit honori et gloriæ, quia sperans, sibi diffidens, fidit, totumque se credit Deo, itaque Deum quasi obligat, ut illum protegat, imo recuperet, etiamsi prolapsus et pene perditus sit. Arguitur ergo hic honor Dei, qui Deum movet ut clienti suo opituletur.

Præclare Philo, lib. *De Abraham*: « Sola, inquit, fides qua creditur Deo, solidum est certumque bonum, vitæ solatium, bonæ spei supplementum, depulsivum calamitatum, felicitatum conciliativum, ablegatio superstitionis, pietatis assertio, posteritatis hæreditas, profectus demum:

in rebus omnibus. Hanc enim qui habet, Deo rultus est universorum auctore, qui potest omnia; vult autem optima. » In libro autem, qui inscribitur: *Quis rerum divinarum sit hæres*: « Quam difficile, inquit, est soli Deo credere, renitente sensu, et natura, ipsa etiam ratione, pravis opinionibus occupata! Nimirum, res mortales, quibus circumdati sumus, suadent nobis ut credamus, et fidamus gloriæ, potentiæ, amicis, sanitati et corporis robori, nostræque imprimis prudentiæ, ne certa incertis, præsentia futuris commutemus, neve, quod vetamur veteri proverbio, spem pretio emanus. Has persuasiones penitus ex animo ducere, nulli creaturæ fidere; sed in solo Deo omnes suas et spes et opes habere collocatas, ex eoque totum mente animoque pendere, res est animi magni et cælestis, nec inescati captique rebus terrenis. »

SERVA TIMOREM ILLIUS, ET IN ILLO VETERASCE. — Hic versus jam deest in Græco; Tigurina habet: *Tuere religionem ejus, et in ea conseresce*. Timor enim significat Dei reverentiam, cultum, religionem, « per quam serviamus placentes Deo cum metu; » Græce *αἰδώς*, id est pudore, verecundia, « et reverentia », Hebr. XII, 28.

Nonum est hoc tentationis remedium, scilicet filialis timor et amor Dei, si quis eum constanter servet, in eoque fixus usque ad senium, imo ultimum vitæ spiritum persistat, dicatque cum Apostolo: « Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? etc. Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, » Rom. VIII, 38. Hoc remedium facile est, efficax summeque meritum. Quis enim non amet Deum suum, et ejus amore tentationem quamlibet toleret? Quid non efficiat amor Dei? Quid non meretur, qui fons est et principium omnis meriti? Quomodo Deus amantem se deserat et non redamet, imo majori amore longe superet et transcendat? Quocirca, sicut miles in armis et gladiis, doctor in libris, prædicator in pulpitis, medicus in pharmacis, legisperitus in legibus, rusticus in agris, sartor in vestibus, aurifex in auro, opifex quisque in sua arte et opere veterasce et consenesce: sic fidelis et sanctus in timore et amore Dei. Hic enim est ejus gladius, hic ejus liber, hoc ejus pulpitem, ejus pharmacum, ejus lex, ejus rus et ager, ejus vestis, ejus aurum, ejus ars et opus.

Ita B. Oresietis, discipulus S. Pachonii: « Seminemus, ait, in lacrymis, ut cum gaudio metamus, non deficientes, quod sciamus, Dominum de tentatione liberare cultores suos. » Beatus Petrus Ravennas: « Teneræ, ait, militiæ est solus amore de omnibus tentationibus et vitiis reportare victoriam. » S. Chrysostomus: « Adamas esto, athleta Christi, et omnia perviciss. » S. Basilus ad Chilonem: « Corpus subterfuge laborum exercitio, animam assuefacito tentationibus æquanimitèr tolerandis. » S. Bernardus: « Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. » Diserte vero. S. Antonius apud S. Athanasium: « Magna, inquit, adversus demones arma sunt, vita sincera, et intemerata ad Deum fides. Credite mihi experto: pertimescit Satanæ recte viventium vigiliis, orationes, jejunia, mansuetudinem, voluntariam paupertatem, vanæ gloriæ contemptum, humilitatem, misericordiam, iræ dominatum, et præcipue purum cor erga amorem Christi. »

Ratio a priori est quod timor Dei adducat humilitatem, quæ est omnium tentationum victrix; et paupertatem spiritus, quæ materiam tentationis elidit. Prius docet S. Augustinus lib. I *De Serm. Domini in monte*, ubi septem dona Spiritus Sancti cœquans octo beatitudinibus, timorem assignat primæ beatitudini: « Timor Dei, inquit, congruit humilibus, de quibus hic dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, id est, non inflati, non superbi, de quibus Apostolus dicit: Noli altum sapere; sed time, id est, noli extolli. » Posterius æque ac prius docet D. Thomas II, *Quæst. XIX, art. 12*: « Timori, inquit, proprie respondet paupertas spiritus. Cum enim ad timorem filialem pertineat Deo reverentiam exhibere, et ei subditum esse, id quod ex hujusmodi subjectione consequitur, pertinet ad donum timoris. Ex hoc autem quod aliquis se Deo subjicit, desinit quærere in seipso, vel in alio aliquo magnificari, nisi in Deo; hoc enim repugnaret perfectæ subjectioni ad Deum. Unde dicitur *Psal. XIX*: Hi in curribus, et hi in equis; nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. Et ideo ex hoc quod aliquis perfecte timet Deum, consequens est quod non quærat magnificari in seipso per superbiam; neque etiam quærat magnificari in exterioribus bonis, scilicet honoribus et divitiis, quorum utrumque pertinet ad paupertatem spiritus. » Et sic per eam, et consequenter per timorem Dei illi annexum, eliduntur omnes tentationes; hæc enim ex appetitu vel honorum, vel opum fere nascuntur. Plura de rebus tentationum dixi *Jacob. I, vers. 12*.

SECUNDA PARS CAPITIS,

QUA ADHORTATUR AD SPEM, TIMOREM ET CULTUM

7. METUENTES DOMINUM, SUSTINETE MISERICORDIAM EJUS: ET NON DEPLECTATIS AB ILLO (Domino ejusque timore, spe et amore), NE CADATIS. — SYRUS: *Qui timctis Dominum, sperate beatitudinem ejus; et non cunctemini de post eum* (id est, sequimini eum sine cunctatione), *ne forte cadatis* Est hic altera pars capituli, qua post assignata tentationis remedia, præcipuum fusiùs persequitur, scilicet constantem spem et fiduciam in Deum. Ad eam ergo hic continua est parænesis, qua omnes adhortatur ut, in qualibet tentatione et tribulatione in timore Dei persistentes, sperent in Deum, illic se credant et committant. Tigurina vertit: *Qui Dominum reveremini, sperate benignitatem ejus, nec delectatis ab eo. ut ne concidatis* in ruinam animæ et corporis, in barathrum peccati, desperationis et inferni, uti corruerunt Core, Dathan et Abiron, cum a Deo et Mose desciverunt, *Numer. XVI*. Hoc est quod ait Jeremias, cap. XVII: « Omnes qui te derelinquunt, confundentur; recedentes a te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium, Dominum. » Probat quatuor rationibus, fidei tentato in timore et fiducia Dei esse persistendum: prima est, quia, nisi id faciat, cadet in peccatum, desperationem et gehennam. Ab his enim præservat, hominemque in suo gratiæ Dei statu conservat Dei timor, et fiducia. Hæc ergo prima timoris et spei est dos.

8. QUI TIMETIS DOMINUM, CREDITE (tum per fidem credendo, tum per spem et fiduciam confidendo) ILLI, ET NON EVACUABITUR MERCES VESTRA. — Est hæc secunda ratio, *q. d.* In quavis tentatione, o fideles, firmi persistite in cultu Dei, illique confidite, quia, si nutetis et excidatis a Dei cultu et spe, evacuabitur merces omnium bonorum operum, quæ prius operati estis, juxta illud *Ezech. XVIII*: « Si averterit se justus a justitia sua, numquid vivet? Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur. » Secunda est hæc timoris et spei dos, quod mercedem bonorum operum conservet et adaugeat, quin et acceleret. Unde Syrus vertit: *Time Deum, credite in eum, et non faciet perire mercedem vestram, juxta legem Levitic. XIX, 13*.

9. QUI TIMETIS DOMINUM, SPERATE IN ILLUM: ET IN OBLECTATIONEM VENIET VOBIS MISERICORDIA, — *q. d.* Misericordia Dei, quam sperastis, vos oblectabit, cum rem speratam, puta salutem præsentem et æternam, largietur et tribuet. Hæc oblectatio et fructus rei speratæ est tertia spei dos et fructus, juxta illud *Psal. XCIII*: « Secundum multitudinem

dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. » Qui ergo a timore et spe excidit, se et re sperata et divina consolatione defraudat, ac gratiam Dei sibi imminuit. Nam « quantum crescis in gratia, tantum et in fiducia dilataris, » ait S. Bernardus *serm. 3 in Cantic.* Græca jam habent: *Time Deum, sperate in bona, et in lætitiæ sæculi, et misericordiæ, q. d.* Time Deum sperate bona, puta misericordiam et lætitiæ perpetuam, quæ durabit in omne sæculum. Tigurina vertit: *Bona sperate, quibus Dominus religioni est, lætitiæ quoque sempiternam et benignitatem*; Syrus: *Time Deum, sperate beatitudinem ejus, et lætitiæ æternam, et redemptionem*. Arabicus hunc versum, et duos præcedentes in unum, quasi per compendium redigit, itaque effert: *O time Deum, sustinete gratiam ejus, ut recipiatis ab eo salutem, et gaudium et exultationem*.

Porro quæ, qualis et quanta hæc futura sit, docet S. Bernardus in *Meditat.* « Primum, inquit, est videre Deum, vivere cum Deo, vivere de Deo, esse cum Deo, esse in Deo, qui erit omnia in omnibus: habere Deum, qui est summum bonum, et ubi est summum bonum, ibi est felicitas summa, summa jucunditas, vera libertas, perfecta charitas, æterna securitas et secunda æternitas. »

Est ibi pax, pietas, bonitas, lux, virtus, honestas, Gaudia, lætitiæ, dulcedo, vita perennis, Gloria, laus, requies, amor et concordia dulcis.

Quæ ergo nos angit vesania, vitiorum sitire absinthium, hujus mundi sequi naufragium, vitæ labentis pati infortunium, impiæ tyrannidis ferre dominium; et non magis convolare ad Sanctorum felicitatem, ad Angelorum societatem supernæ lætitiæ, et ad jucunditatem contemplativæ vitæ: ut possimus intrare in potentias Domini, et videre superabundantes divitias illas bonitatis ejus? Ibi vacabimus, et videbimus quam dulcis est Dominus, et quam magna multitudo dilectionis ejus. Videbimus gloriæ decorem, Sanctorum splendorem et regiæ potestatis honorem. Cognoscemus Patris potentiam, Filii sapientiam, Spiritus Sancti benignissimam elementiam: et ita habebimus notitiam illius summæ Trinitatis. Nunc corpora per corpus videmus, imagines etiam corporum spiritu cernimus. Tunc vero ipsam veritatem puri mentis intuitu videbimus. O quam beata visio, videre Deum in seipso, videre in nobis, et nos in eo felici jucunditate! Quidquid desiderabimus, totum habebimus, etc. Qualis putatis tunc erit

splendor animarum, quando solis splendorem habebit lux corporum. » Idem, serm. 17 in psal. *Qui habitat*: « Vita æterna, ait, ipsa est plenitudo, ipsa longitudo dierum; verus dies qui non novit occasum: plenus meridies, veræ gloriæ plenitudo, æterna veritas, vera æternitas, vera æternaque satietas; siquidem nec longiturnitas illa terminum, nec claritas illa occasum, nec fastidium illa satietas habet. Erit enim securitas de æternitate, gloriatio de veritate, exultatio de satietate. »

10. QUI TIMETIS DOMINUM, DILIGITE ILLUM, ET ILLUMINABUNTUR CORDA VESTRA. — Hæc sententia non est in Græcis; unde Jansenius suspicatur eam ab aliquo adjectam, hoc fine, ut fidei et spei, de quibus dixit vers. 9 et 10, *credite, sperate*, adderetur tertia virtus theologica, puta charitas; ideoque dici, *diligite*. Verum hac ratione multæ sententiæ in textu Latino Ecclesiastici essent surreptitiæ, quia multæ desunt in Græco, uti dixi can. 16. Cur non potius aptam hanc concinnitatem trium virtutum Theologicarum tribuamus ipsi Siracidi? Unde Rabanus: « Nota, ait lector, quod timentibus Dominum trinam facit discretionem. Nam primo, illos jubet credere Deo; secundo, sperare in illum; tertio, diligere illum: quia fide, spe et charitate omnis anima fidelis colit Deum. Et per has species perveniet ad contemplationem sanctissimæ Trinitatis, quæ est illi merces vera in beatitudine sempiterna. » Sensus ergo est: Qui timetis Deum, in dilectione ejus, æque ac fide et spe, in quavis tentatione fortes persistite, « et, » id est, quia, « illuminabuntur corda vestra, » puta lumine, non tam cognitionis, quam consolationis et gaudii: hoc est, recreabuntur, exultabunt, et velut nova luce lætitiæ et jubili collustrabuntur, juxta illud *Isaiæ LVIII*: « Orietur in tenebris lux tua, et tenebræ tuæ erunt sicut meridies; et requiem tibi dabit Dominus semper, et implebit splendoribus animam tuam. » Consolatio et gaudium vocatur lux, quia instar lucis animam illustrat, recreat, vivificat. Hæc est quarta timoris et spei dos, quod pariat miram animæ consolationem et lætitiā.

11. RESPICITE, FILII, NATIONES HOMINUM: ET SCITOTE QUIA NULLUS SPERAVIT IN DOMINO, ET CONFUSUS EST. — Vox « nationes » est accusativi casus: Græce enim est *ἔθνη γενεαί*, id est, antiquas generationes; et ita legit S. Ephrem *Parænesi* 30. Hæc ergo vocantur nationes, juxta illud Virgilli III *Æneid.*:
Et nati natorum, et qui nascentur ab illis.

« Natio, inquit Festus, est genus hominum qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt. In peccatis quoque bonus proventus bona natio dicitur. » Sic et Plinius, lib. XXII, cap. XXIV, nuncupat *nationes mellis*; et lib. XXIV, cap. VI: *Nationes resinæ*. Nationes ergo vocantur hic generationes et successiones hominum, puta homines in terra geniti, et per generationes continuas sibi invicem per singula sæcula succedentes. Hinc

Natio a Gentilibus habita fuit dea, quæ generationi hominum continuandæ præset: « Quæ, quia partus matronarum tueatur, a nascentibus Natio nominata est, » ait Cicero, lib. III *De Natura Deorum*.

Quocirca Syrus vertit: *Intellige rem, quæ ab initio fuit, et a generationibus sæculi. Intelligite et videte, quis credidit in eum, et dereliquit eum? vel, quis confidit in eo et abiectus est? aut, quis invocavit eum, et non respondit ei?* Arabicus: *Considerate quid fuerit in antiquo, et quid conveniens fuerit in generationibus præteritis. Respicite, et caute vosmet regite: quis est qui speravit in eo, et dereliquit eum? et quis confidit in eo, et desperavit illum?* Addit deinde nonnulla, quæ nec in Latino, nec in Græco, nec in Syro habentur, scilicet: *Qui vult vitam hæreditare et gaudium indeficiens, suscipiat omnes sermones meos, et operetur in eis, ut confirmet in libro vitæ nomen suum. Confirmare in formidine Domini, ut permaneat cor tuum super illam, et non pertimescas. Accede ad illam, et ne tarderis, quia invenies beatitudinem et vitam: et cum accesseris ad eam, accede velut gigas et robustus.* Tigurina: *Prisca retro respicite sæcula, et hæc considerate. Quis in Domino confusus est, et i, nominiam retulit? q. d. Quis unquam in Dominum sperans, spe sua frustratus est? quis re sperata excidit, ideoque confusus, id est, pudore affectus, et ignominia notatus est? q. d. Nullus, sed omnes spei suæ fructum retulerunt, ac re sperata, vel meliore potiti sunt, ideoque honorem et gloriam adepti. Considerate Noe, Abraham, Isaac, Jacob, Mosen, Josue, Gedeonem, Samsonem, Davidem, Ezechiam, Josiam, Isaiam, Jeremiam, Danielem, Machabæos cæterosque per singula sæcula justos, qui in Domino confisi, periculis malisque omnibus ab eo liberati sunt, uti nervose recenset Mathathias, qui Judam cæterosque filios Machabæos hisce exemplis hortatus est ad bellum, pro Deo et fide contra Antiochum heroice suscipiendum, non tam armorum, quam Dei spe et ope, I *Machab.* cap. II, vers. 51. Huc alludit S. Paulus *ad Romanos* V, 3: « Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit. »*

Porro S. Chrysostomus hanc promissionem non tantum ad justos, sed et ad peccatores refert: « Non dixit, ait, justus: sed quis? Etsi, inquit, sit peccator. Hoc est enim admirabile, quod etiam peccatores, anchoram hanc spei tenentes, sint ab omnibus inexpugnabiles. » Idem in *Psal.* CXVII: « Dices, inquit, Ego speravi, et sum pudore affectus. Bona verba, quæso, o homo! ne divinæ Scripturæ obloquaris. Nam, si pudore affectus es, ideo affectus es, quod non, ut oportuit, speraveris, ex eo quod cesseris, ex eo quod finem non expectaveris, pusillo et angusto animo fueris. Hoc enim vel maxime est sperare, quando media mala et pericula fueris conjectus erigi. »

12. QUIS ENIM PERMANSIT IN MANDATIS EJUS (Græce, *in timore ejus*: hic enim adigit ad servanda mandata), ET DERELICTUS EST, AUT QUIS INVOCAVIT EUM, ET DESPERAVIT ILLUM? — q. d. Quisquis sperat in Deum, nunquam a Deo desertus fuit, nunquam quoque deseretur. Vel enim justus est, vel injustus: si justus et mandatis Dei obediens, impossibile est ut a Deo, cum sit ejus amicus et filius, derelinquatur; si injustus et in tribulatione, ad Deum per penitentiam et spem confugiat, nec hunc despiciet.

13. QUONIAM PIUS (Græce *ἀειπρωον*, id est, clemens) ET MISERICORS (Complut. addunt, *μακροθυμος* *καλοεισος*, id est, longanimis et multæ miserationis) EST DEUS. ET REMITTIT IN DIE TRIBULATIONIS (penitentibus, et ad se redeuntibus, seque invocantibus), PECCATA, ET PROTECTOR EST OMNIBUS EXQUIRENTIBUS SE IN VERITATE, — qui, scilicet, vere et sincere ad eum confugiunt, ejus amicitiam querunt, ei obediunt, in eum confidunt, ei se et sua resignant, credunt et committunt. Rursum « in veritate, » id est, in integritate, ut corde vero, id est, toto et integro, puta toto affectu eum queramus. Verum enim sæpe pro pleno et integro sumitur, ut *Daniel* IV, 34: « Omnia opera ejus (Dei) vera, » id est, integra et perfecta. I *Petr.* V, 12: « Contestans hanc esse veram, id est, perfectam, Dei gratiam. » *Joan.* IV, 23: « Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate. » Et cap. XV, 1: « Ego sum vitis vera, » id est, perfecta. Sic Deus vult a nobis exquiri « in veritate, » id est, integre et perfecte; sicut enim vult a nobis diligere ex toto corde, ita et vult a nobis in se sperari ex tota anima totaque fiducia. Hinc enim opponens subdit: « Væ duplici corde! » Syrus vertit: *Quia clemens et misericors est Dominus, et audit et liberat in omni momento tribulationum, et audit vocem operum voluntatis suæ, q. d. Audit vocem, non tam loquentium, quam bene operantium, juxta voluntatem et legem suam.*

14. VÆ DUPLICI CORDE. — Opponit duplex cor veritati, id est, simplicitati et sinceritati, q. d. Euge simplicibus et sinceris, qui Deum querunt in veritate; sed væ iis, qui sunt duplici corde, id est, ficti, hypocritæ, dolosi, fraudulentæ, simulantes se servire Deo, eumque colere et in eum sperare, cum serviant mundo.

Rursum veritati, id est, integritati, opponit cor duplex, id est, divisum, puta diffidens, quod, scilicet, partim adhæret Deo, partim creaturis, quod nunc spem collocat in Deo, nunc in hominibus; quod nunc invocat Deum, nunc sagas et magos. Unde S. Augustinus tract. 7 in *Joannem*: « Duplici corde, inquit, est, qui partem cordis dat Deo, partem diabolo. » Hunc odit Deus quasi sibi e diametro adversum: ipse enim ex natura sua est simplicissimus, ideoque integerrimus, sincerissimus, veracissimus, fidelissimus, sanctissimus.

Primo ergo, Siracides « duplici corde » vocat diffidentes Deo, qui spem quasi divisam habent,

ac trepidantes nunc eam in Deo, nunc in creaturis collocant. Unde S. Jacobus huc alludens, cum agit de oratione, ait cap. I, 6: « Postulet autem in fide nihil hæsitans, » moxque subdit vers. 8: « Vir duplex animo, » græce *διψυχος*, id est, bianimis, sive duas habens animas, unam sperantem, alteram desperantem, « inconstans est in omnibus viis suis. » Pro quo S. Ignatius, epist. 13 ad *Heronem*, legit: « Ne sis duplici animo in precatione tua. Beatus enim, qui non ambigit. » Tales sunt hodie multi hæsitantes, ambigui et quasi amphibii: qui tempore pacis confidunt e. serviant Deo; sed ubi persecutio vel metus ingruit, Deo diffidunt, eumque deserunt, ut hominibus placeant; et, ut ait Christus *Lucæ* cap. XIII: « Ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt. »

Secundo, « duplici corde » est hypocrita, qui fecte et dolose colit et invocat Deum, juxta illud *Psal.* XI, 13: « In corde et corde, » id est, duplici corde, « locuti sunt. » Tales sunt fraudulentæ, qui unum cor intra pectus, aliud in labiis habent: similes perdicibus Paphlagoniæ, quæ bicordes sunt, ideoque fraudulentæ et perniciosæ, teste Plinio lib. XI, cap. XXXVII, *Æliano* lib. X *De Animal.* xxxv, *Gellio* lib. XVI, xv. Unde et S. Ambrosius, lib. VI *Hexam.* cap. III, perdicem dictam vult a perdendo. Tales imitantur dæmonem, ejus nomen est zabalus, q. d. *διὰ θούλος*, id est, *διεθούλος*, *διελός*, id est, duplicis consilii, versipellis, ut decipiat; *za* enim Græcis idem est quod *δία*, licet S. Hieronymus in cap. VI *ad Ephes.*, « zabalus interpretetur *διὰ θούλος*, id est, deorsum fluens, quod, scilicet, paulatim de veritate ad vitium defluerit, et de cælestibus ad terrena corruerit. » Alii *zabalum* idem esse censent, quod *diabolum*, quod valde est verisimile. Duos hosce sensus assignat Arabicus dum vertit: *Fili mi, ne defraudes in timore Dei, et ne accedas, cum sis dubius in corde tuo, et ne glorieris illo (timore) inter homines, ut sit loquela labiorum tuorum in æquitate et veritate: et ne respuas sermone ejus, et ne timeas, et non derelinquas ignominiam super animam tuam, ne forte Dominus obsurmet vincula tua, et inducat in te supplicium in medio catu.*

Præclare Nazianzenus in *Tetrastichis*: « Probum esse præstat, quam videri. Leonem haberi simiam, quid juverit? » S. Antonius explicans hæc verba, « Væ duplici corde, » ait hominem duplicis cordis esse monstrum extravagans et peregrinum: natura enim permittens monstrositatem in membris, eam in corde nunquam admittit; videbis enim hominem quatuor manus vel pedes, aut duo capita habentem; hominem vero duo corda habentem, nusquam et nunquam visum est, quia cor est principium vite. Unde, sicut non potest esse duplex vita in homine, sic nec duplex cor: merito ergo monstrum dicemus hominem duplici corde; qui, scilicet, unum cor in ore, aliud in pectore gestat.